

Mogućnosti, 1954, 1. — K. Angeli-Radovani, Na tragu Branka Deškovića, Forum, 1964, 1—2. — B. Gagro, Hrvatska skulptura građanskog perioda, u katalogu: Jugoslovenska skulptura 1870—1950, Beograd 1975. — D. Keckemet, Branislav Dešković, Supetar—Zagreb 1977. D. Kt.

DETONI, Marijan, slikar i grafičar (Križevci, 18. IV. 1905 — Zagreb, 11. V. 1981). Studirao je slikarstvo na Akademiji u Zagrebu 1924—28. u klasi Lj. Babića (grafiku kod T. Krizmana), pohađao specijalku kod V. Becića 1928/29. Bio je član grupe »Zemlja« (1932—34), s kojom izlaže od 1931. Usavršavao se u Parizu 1933. Bio je profesor u Vukovaru (1933—36) i u Karlovcu (1936—42). Od 1942. sudjeluje u partizanskom pokretu, o čemu svojim crtežima, grafikama, skicama, ratnim dnevnikom i kasnijim slikama daje autentična umjetnička svjedočenja. Bio je profesor na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu (1945—75), pročelnik njezina grafičkoga odjela i član JAZU.

U ranim Detonijevim djelima naglašenih volumena (*Autoportret s paletom*, 1927; *Djevojčica*, 1928) očituje se sezanizam Proljetnoga salona. U slikama i grafikama nastalima 1929—35. D. gradi lik. poetiku socijalnih tendencija. U temama iz života provincije otkriva smisao za humor i grotesku (*Oglas, daje se do znanja*, 1929) kao i osjećaj za boju i volumen (*Sajam u Križevcima*, 1930). Stvaralačkom interpretacijom zemljaških načela (otklon od artizma), upotrebom jednostavnoga crteža, lokalne boje i osnovne modelacije, D. stvara djela karakteristična krajolika (*Potočka ulica*, 1930) i krupnih, škrtim bojama modeliranih likova (*Saonice*, 1932). Izvanrednim grafičkim senzibilitetom odlikuju se linorezi *Ljudi sa Seine*, objavljeni u mapi 1934, u kojima prikazuje život pariških beskućnika. S nešto manje oštine, ali istim humornim stilom radi seriju crteža u tušu (*Procesija*, 1932; *Utovar na Dunavu*, 1933) a 1935. u Vukovaru poznate slike *Pijana kočija* i *Prehrana* koje označuju vrhunac njegova zemljaškoga iskustva. — U drugomu stvaralačkom razdoblju (1936—42) pojačava koloristički izraz (*Misli na Španiju*, 1936) i kao prethodnik apstraktnih tendencija u našem slikarstvu slika 1938. dva avangardna platna (*Fantazija oronulog zida I i II*). Poslije drugoga boravka u Parizu (1939) slika djela s obilježjem lik. moderniteta (*Jahači*, 1939), a vraća se i domaćim temama (*Kalnička simfonija*, 1939; *Kolo*, 1940). Ističu se njegovi pejzaži s euforičnim doživljajem boje i svjetla (*Mali pejzaž s Kupe*, 1940), folklorne studije i tvornički interijeri (*U tvornici*, 1939). U tomu razdoblju nastaju mape grafika *Tračnice*, *Cvjetovi mašte* (1941), potom *Plodovi uzbudjenja* i *Mapa U* (1941/42), u kojima tragične ratne događaje preoblikuje u halucinantne vizije. U razdoblju 1942—52. prevladava u njegovu djelu tema rata (*Prelaz preko Neretve*, 1946; *Prelaz partizana u čamcu*, 1947; *Noć na Zelengori*, 1950). Poslije II. svj. r. (1952—80) stvara djela ekspresionističkih obilježja (*Autoportret s ručnikom*, 1952), s tematikom u rasponu od sumornih ratnih sjećanja (*Pod crnim suncem*, 1960; *Noć u planini*, 1963) do poetskih reminiscencija (*Igra s loptom*, 1956; *Noćna svečanost*, 1957). Slika fantastične pejzaže i muzičko-svemirske kompozicije u kojima se prožimaju figuralni i nefiguralni slikarski postupak (*Violinski koncert*, 1955; *Dramatična simfonija*, 1966). Česte su i enformelističko-asocijativne i apstraktne kompozicije (*Panika*, 1960; *Radanje vatre*, 1964; *Cvjetovi*, 1969). — Samostalno je izlagao u Križevcima (1930), Zagrebu (1932, 1940, 1957, 1961), Karlovcu (1937, 1969), Nišu (1965), Osijeku (1965), Beogradu (1967), Jajcu (1967), Bjelovaru (1970) i Gornjoj Stubici (1975). Retrospektivna izložba priređena je u Modernoj galeriji u Zagrebu 1979.

ilustracija na str. 186

LIT.: B. Bek, Marijan Detoni, Zagreb 1967. — M. Peić, Marijan Detoni, Republika, 1968, 1. — B. Gagro, Nadrealizam, socijalna umjetnost 1929—1950, ŽU, 1969, 10. — M. Kolarić, Detoni, Jajce 1970. — I. Zidić, Slikarstvo, grafika, crtež, u katalogu: Zemlja, Zagreb 1971. — Z. Rus, Marijan Detoni (katalog), Zagreb 1979. — G. Gamulin, Hrvatsko slikarstvo XX. stoljeća, Zagreb 1987, str. 464—477. M. Pet.

DEUTSCH, Julije → HÖNIGSBERG I DEUTSCH

DEUTSCH, Pavao, arhitekt (Zagreb, 23. VI. 1897 — 24. IV. 1948). Visoku tehničku školu završio u Beču 1921, doktorirao na Tehničkom fakultetu u Zagrebu. S A. Freudenreichom sudjelovao na natjecanjima (za Banovinsku bolnicu u Splitu, 1931; palaču I. Hrvatske štedionice u Dubrovniku, osnovnu školu u Sarajevu, Bratimsku blagajnu i zgradu Gradskih poduzeća 1931. u Zagrebu) i izveo mnoge javne i stambene zgrade: osnovnu školu u Velom Varošu u Splitu (1923), Hrvatski dom u Karlovcu (1926) i Đakovu (1927), zgrade u Petrinjskoj 7 (1929), Trgu Burze 4 (1931), u Bosanskoj ulici 24, Ilici 54 (1932) te hotel »Astoria« u Petrinjskoj ul. 71 (1938) u Zagrebu.

M. DETONI, *Pijana kočija*. Beograd, Muzej savremene umetnosti

LIT.: V. Potočnjak, Arhitektura u Hrvatskoj 1888—1938, Građevinski vjesnik, 1939, 4—5. — T. Premierl, Zdravstveni objekti i projekti hrvatske međuratne arhitekture, Arhitektura, 1975, 152—153. — Isti, Hrvatska moderna arhitektura između dva rata, Zagreb 1990. T. Pl.

DEVIĆ, Ivan, slikar (Split, 1880—?). Industrijsku školu završio u Trstu, Umjetničku akademiju u Beču. God. 1907. odlazi u Rim, nakon toga u SAD gdje se bavio sakralnim slikarstvom. God. 1922. naslikao 15 dekorativnih panoa za kubansko poslanstvo u Washingtonu. Njegov *Portret Stjepana Miloševića* čuva se u Muzeju grada Splita.

DEVIĆ, Vojislav, arhitekt, urbanist i slikar (Novi Sad, 14. III. 1925 — Zagreb, 15. XII. 1981). Diplomirao na Arhitektonskome fakultetu u Zagrebu 1951. Radio je u Urbanističkome institutu Hrvatske, gdje je 1958—72. izradio (sa suradnicima) više urbanističkih programa, projekata kao i regionalni plan razvoja i prostornoga uređenja Slavonije i Baranje (1972). Od 1972. do smrti u projektom zavodu »Plan« izradio je niz provedbenih urbanističkih planova stambenih, poslovnih naselja i opskrbenih centara te općinskih i generalnih prostornih planova. Od 1973. bavio se slikarstvom stvorivši u plenerističkoj maniri opus akvarela izrazito lirskoga ugođaja. Izložba njegovih akvarela i crteža održana je posmrtno u Zagrebu 1982.

J. M. M.

DEVIDÉ, Hrvoje, oblikovatelj i grafičar (Zagreb, 23. II. 1941). Studirao na Građevinskom fakultetu u Zagrebu. Bavi se grafičkim oblikovanjem urbane opreme i vizualnih komunikacija (stambena naselja Dugave, 1976. i Slobošćina, 1979; središte Trga Francuske Republike, 1979. i tipske autobusne čekaonice, 1977. u Zagrebu; obala Save u Slavonskom Brodu, 1980) te slikarstvom. S M. Ujević sudjeluje na natjecanjima za spomenik na Petrovoj gori (1971) i za spomenik V. Nazoru (1972). Piše likovne prikaze u časopisu *Polet*.

LIT.: T. Maroević, Hrvoje Devidé, ŽU, 1971, 14. — T. Premierl, Grafika Hrvoja Devidéa, ČIP, 1971, 216. T. Pl.

M. DETONI, *Prelaz partizana u čamcu*. Zagreb, Moderna galerija

